

Araştırma Makalesi

Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeğinin Türkçe Geçerlilik Güvenirliği

The Validity And Reliability Study Of The Turkish Version Of Negative Attitude Toward Immigrants Scale

Gülay GÜNAY Prof. Dr., Karabük Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, KARABÜK, ggunay@karabuk.edu.tr https://orcid.org/0000-0002-8234-6683	Ali Fuat ERSOY Prof. Dr., Karabük Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, KARABÜK alifuatersoy@karabuk.edu.tr https://orcid.org/0000-0001-7665-6741	Ayfer AYDINER BOYLU Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Aile ve Tüketici Bilimleri Bölümü, ANKARA ayfer_boylu@hotmail.com https://orcid.org/0000-0003-4177-5972	Cengiz KILIÇ Dr. Öğretim Üyesi, Atatürk Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, ERZURUM cengiz.kilic@atauni.edu.tr https://orcid.org/0000-0003-1640-0132
---	--	---	---

Makale Gönderme Tarihi 09.10.2019	Revizyon Tarihi 31.10.2019	Kabul Tarihi 04.11.2019
---	--------------------------------------	-----------------------------------

Öz

Son yıllarda az gelişmiş ülkelerden gelişmiş olan ülkelere olan göçlerde ciddi bir artış gözlemlenmiştir. Bu artış beraberinde hem göç sürecine dahil olanlar hem de ev sahibi topluluklar arasında kültürel, etnik ve sosyal uyumsuzlukların ve çatışmaların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu durum ev sahibi toplulukların, göçmenlere yönelik düşmanlık duygularının artmasına neden olmuştur. Bu çalışma kapsamında Varela ve arkadaşları (2013) tarafından geliştirilmiş olan “Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeği - GYOTO”nin Türk kültürüne uyarlanabilmesi için Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik analizlerinin yapılarak ölçeğin psikometrik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Ölçek özgün formunda 12 maddeden oluşan beşli Likert tipi bir ölçektir. Ölçek, göçmenlere yönelik olabilecek olumsuz tutumları belirlemeyi ve bu önyargıların etkilerini incelemeyi amaçlayan özbidirim tarzı bir ölçektir. Çalışmanın örneklemini 2016-2017 öğretim yılında Karabük Üniversitesinin Sosyal Hizmet bölümünde öğrenim gören 297 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Ölçeğin yapı geçerliliğini sınamak amacıyla hem açımlayıcı hem de doğrulayıcı faktör analizleri uygulanmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonuçları ölçeğin orijinal formunda olduğu gibi tek bir faktör altında toplandığını göstermiştir. Bu tek faktörlü yapı toplam varyansın %43.2’sini açıklamaktadır. Yapılan doğrulayıcı faktör analizi ise ölçeğin tek faktörlü yapısının iyi uyum indekslerine sahip olduğunu ortaya koymuştur ($X^2=134.19$, $sd=54$, $RMSEA=0.071$, $RMR=0.055$, $CFI=0.97$, $GFI=0.93$, $NFI=0.95$, $AGFI=0.90$). Ölçeğe uygulanan güvenilirlik analizleri sonucunda Cronbach Alfa değeri .81 iki yarı test güvenilirliği .67, madde toplam test korelasyon katsayılarının .85 – .87 arasında değiştiği, test tekrar test güvenilirlik katsayısının ise $r=.82$ olduğu saptanmıştır. Çalışma kapsamında Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeği puanları ile katılımcıların cinsiyetleri ve göçmenlerin yaşam koşullarına ilişkin düşünceleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum ölçeğinin orijinal formunda olduğu gibi tek faktörlü yapısının ölçüm güvenilirliğine sahip bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Göçmen, Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum, Göçmenlere Yönelik Negatif Algı

JEL KODU: F22, J15, R23

Abstract

Önerilen Atıf /Suggested Citation

Günay, G., Ersoy, A.F., Aydın Boylu, A., Kılıç, C. 2019, Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeğinin Türkçe Geçerlilik Güvenirliği, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 54(4), 1827-1843

In recent years, a significant increase has been observed in migrations from underdeveloped countries to developed countries. This increase has led to cultural, ethnic and social discrepancies and conflicts between the immigrants and the host communities. This has led to increased host communities' feelings of hostility towards immigrants. In this study, it was aimed to examine the psychometric properties of the scale by using the Turkish validity and reliability analyzes in order to adapt Negative Attitude Toward Immigrants Scale developed by Varela et al. (2013) to Turkish culture. The scale is a five-point Likert type scale consisting of 12 items in its original form. The scale is a self-report scale aimed at identifying negative attitudes towards immigrants and examining the effects of these prejudices. The sample of the study consists of 297 undergraduate students studying in the Social Work Department of Karabük University in 2016-2017 academic year. In order to test the construct validity of the scale, both exploratory and confirmatory factor analyzes were applied. According to the results of exploratory factor analysis, the scale was found to be under a single factor as in the original form. This single factor structure explains 43.2% of the total variance. The confirmatory factor analysis showed that the single factor structure of the scale had good fit indices ($X^2=134.19$, $sd=54$, $RMSEA = 0.071$, $RMR = 0.055$, $CFI = 0.97$, $GFI = 0.93$, $NFI = 0.95$, $AGFI = 0.90$). As a result of the reliability analyzes applied to the scale, it was found that Cronbach's alpha value was .81, two half test reliability was .67, item total test correlation coefficients ranged between .85 - .87 and test retest reliability coefficient was $r = .82$. As in the original form of the Negative Attitude towards Migrants scale, it can be said that its single factor structure is a valid and reliable measurement tool. Within the scope of the study, it was found that there was a statistically significant difference between the scores of negative attitude towards immigrants and participants gender and views of the about the living conditions of the immigrants. As in the original form of the Negative Attitude towards Immigrants scale, it can be said that the single factor structure is a measurement instrument with measurement reliability.

Key Words: Migration, Immigrants, Negative Attitudes Towards Immigrants, Negative Perception of Immigrants

JEL CODE: F22, J15, R23

GİRİŞ

Göç en genel şekli ile insanların yaşadıkları bölge ve ülkelerden daha iyi yaşam koşullarına ve fırsatlara sahip olduğunu düşündükleri bölge ve ülkelere gitmeleri olarak tanımlanabilir. Küreselleşme, ekonomik ve siyasi değişim ve dönüşüm çerçevesinde dünya nüfusunun önemli bir oranının farklı nedenlere bağlı olarak son 20 yıldır göç sürecine dahil olduğu görülmektedir. Yaşanan bu değişim ve gelişmeler göçün küresel bir sorun haline dönüşmesine neden olmuştur. Son yıllarda az gelişmiş ülkelerden gelişmiş olan ülkelere olan göçlerde ciddi bir artış gözlemlenmiştir. Bu artış beraberinde hem göç sürecine dahil olanlar hem de yeni yerleşim yerlerinde yaşamlarını sürdüren ev sahibi topluluklar arasında kültürel, etnik ve sosyal uyumsuzlukların ve çatışmaların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu durum ev sahibi toplulukların, göçmenlere yönelik düşmanlık duygularının ve topluluk bazında nefret suçlarının artışı da beraberinde getirmiştir. Özellikle yasa dışı yollardan meydana gelen göç hem göçmenlerin hem de ev sahibi toplulukların farklı baskılarla karşılaşmalarına sebep olmuştur.

Uluslararası Göç Örgütü (International Organization for Migration – IOM) tarafından düzenlenen Dünya Göç Raporuna (2018) göre 2000 yılında küresel olarak 155 milyon olan uluslararası göçmen sayısı (dünya nüfusunun %2.8'i), 2015 yılında 89 milyon artış göstererek 244 milyona (dünya nüfusunun %3.3'ü) ulaşmıştır. EUROSTAT (2019) verilerine göre Avrupa Birliğine (AB) üye olmayan bir ülkenin vatandaşı olan ve AB ülkelerinin birinde ikamet eden göçmen sayısı 22.3 milyon, bir AB ülkesi vatandaşı olan ve başka bir AB ülkesinde yaşayan göçmen sayısı ise 17.6 milyondur. Rapora göre ayrıca 2018 yılında en yüksek uluslararası göçmen nüfusu barındıran ülkeler Lüksemburg (%46.6), Kıbrıs (%21.0), Avusturya (%19.2), İsveç (%18.5), İrlanda (%16.8), Almanya (%16.6) ve Estonya (%15.0) olarak yer almaktadır. BM Mülteci Örgütü raporuna göre (2019) Türkiye'de toplam 3.9 milyon göçmen ve sığınmacı yaşamını sürdürmektedir. TÜİK (2018) verilerine göre ise Türkiye'ye göç edenlerin sayısı 2018 yılında bir önceki yıla göre %23.8 artmıştır. Türkiye'ye iltica ve sığınma talebinde bulunan göçmenlerin büyük bir bölümünü başta Ortadoğu bölgelerinden gelenler oluşturmaktadır. Özellikle Suriye, İran, Irak, Pakistan, Afganistan, Özbekistan, Kırgızistan, Gürcistan gibi ülkeler ilk sıralarda yer almaktadır (Çetin, Kılcan, Güneş, & Çepni, 2015:103). Dolayısıyla her geçen gün uluslararası göçe gönüllü veya zorunlu olarak dahil olan insan sayısı gittikçe artmaktadır. İnsanların daha iyi

fırsat ve olanaklara sahip olmak, çatışma veya doğal afetlerden kaçmak, kriz ve yoksulluktan kurtulmak, daha iyi bir eğitim almak, ekonomik, demografik, sosyo-kültürel, politik ve çeşitli nedenlere bağlı olarak yaşadıkları bölge veya ülkeleri terk ettiği söylenebilir (Oktay vd., 2017, s.30; Davin 1999, s.51; Cummings, Pacitto, Lauro ve Foresti, 2015, s.8; Bhugra ve Becker, 2005, s.19; Çetin, 2008, s. 262). Göç süreci göç edenler açısından yeni fırsat ve olanakların yanı sıra yeni bir mekan, yaşam koşulları, iş bulma, dil problemleri, kültürel farklılıklar gibi yeni bir sosyal yaşama uyum sağlama sorunlarının ortaya çıkmasına, diğer taraftan göç edilen yerlerde yaşayan ev sahibi toplulukların da göçmenlerle aynı ortamda yaşamlarını sürdürmeleri ile ilgili bazı sorunlar yaşamalarına neden olabilmektedir (Bloemraad, Korteweg ve Yurdakul, 2008, s.157; Schweitzer, Perkoulidis, Krome, Ludlow ve Ryan, 2005, s.172; Ward ve Masgoret, 2008, s.229; Esses, Wagner, Wolf, Preiserb ve Wilbur, 2006, s.656). Böylece farklı gerekçelere bağlı olarak ortaya çıkmış olan göç, birbirlerinden tamamen farklı alışkanlıklara, yaşam tarzları, toplumsal normlara sahip olan insanların karşılaşmalarına, dolayısıyla farklı kültürlerle sahip insanların bir arada yaşama zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır (Aksoy, 2012, s.293). Bu durum zamanla kültürler arası çatışmaların, iletişim engellerinin, uyumsuzlukların yaşanmasına neden olabilmektedir (Castles, 2010, s.1577). Ev sahibi toplumdaki mültecilere ve göçmenlere yönelik tutumlarını anlamak, bu konularda çalışanlar için giderek daha önemli hale gelmektedir (Dempster ve Hargrave, 2017, s.6; Esses, Hamilton ve Gaucher, 2017, s.79). Örneğin Esses, Haddock ve Zanna (1993, s.163) gerçekleştirdikleri çalışmada grup içi üyelerin dış grup üyelerini saldırgan, dürüst olmayan davranışlar sergiledikleri ya da anlaşılabilir olarak algıladıklarında, göçmenlerle etkileşimin olumsuz olmasını bekleyeceklerini ve sonuç olarak olumsuz tutumlar ortaya koyduklarını belirlemişlerdir. Bu şekilde, gruplar arasındaki önceki ilişkiler, negatif stereotiplerin yaratılmasının ayrılmaz bir parçası olarak ortaya çıkan tehditler olarak algılanmaktadır (Schweitzer, Perkoulidis, Krome, Ludlow ve Ryan, 2005, s.172).

Göçmenlerin, göç edilen ülkeye veya bölgeye başarılı bir şekilde uyum sağlamalarının belirleyicilerinden biri, toplumun ülkelerin sosyo-ekonomik, kültürel, güvenlik ve diğer dönüşümler üzerindeki etkilerine ilişkin tutumlarıdır. Göçmenlerin eğitim, yaş, cinsiyet ve diğer özellikleri, göç edilen ülkelerin demografik, ekonomik, kültürel ve kriminogenik faktörleri üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkilere yol açabilmektedir. Göç, ülkenin olumlu dönüşümüne yol açsa bile, insanların göçmenlere karşı tutumu olumsuz olabilir (Onraet ve Van Hiel, 2013, s.27). Bu, göçmenlerin başarılı bir şekilde entegrasyonunu önleyebilir. Bu nedenle, göçmenliğin sadece ülkelerin demografisi, ekonomisi, kültürü ve diğer alanlardaki etkilerini analiz etmek değil, aynı zamanda göçmen ve göçmenlere yönelik bireysel tutumları analiz etmek de önemlidir. Araştırmacılar genellikle, kişilerin gelir ve istihdam durumlarına, yaşlarına, cinsiyetlerine, ırklarına ve diğer özelliklerine bağlı olarak genel olarak göç konusundaki tutum farklılıklarını belirlemeyi amaçlamaktadır (Butkus, Maciulyte-Sniukiene, Matuzeviciute ve Davidaviciene, 2018, s.338). Ipsos MORI tarafından (Göçmenlik ve Mülteci Bürosu) 2017 yılında göçmen ve mültecilere yönelik yerel halkın tutumlarını belirlemek amacıyla 23 farklı ülkede 17903 kişi ile gerçekleştirilen çalışmada katılımcıların %75'i ülkelerindeki göçmen sayısının artış gösterdiğini düşünmekte, %42'si göçmenlerin ülkeleri üzerinde negatif bir etkiye sahip olduğunu, %44'ü bu göçmenlerin ülkelerini istemedikleri bir şekilde değiştirdiğini ve %48'i ise ülkelerinde çok fazla göçmen olduğu konusunda hemfikir olduklarını belirtmişlerdir (Ipsos MORI, 2017). Ev sahibi topluluklar tarafından ortaya konulan bu algılar genellikle göçmen ve mültecilerin terörist gruplarla ilişkisi olduğu düşüncesi veya ekonomik ve kültürel tehdit oluşturabileceği endişelerinin yanı sıra milliyetçi duyguların tetiklenmesinden ileri gelmektedir (Esses, Hamilton ve Gaucher, 2017, s.80). Göçmenlere yönelik ev sahibi topluluklar arasında ortaya çıkan bu algıların farklı kaynaklardan ileri gelebileceği kabul edilmektedir (McKay, Thomas ve Kneebone, 2011, s.114; Schweitzer, Perkoulidis, Krome, Ludlow ve Ryan, 2005, s.173; Waisman ve Larsen, 2008, s.7). Genel olarak göçmenlerin göç ettikleri yerlerde yaşamlarını sürdürebilmeleri için bir işe, uygun fiyatlı barınmaya, sağlık ve eğitim hizmetlerine erişime ihtiyaçları vardır. Aynı zamanda ev sahibi topluluğa uyum sağlayabilmek için dil eğitimine de ihtiyaç duymaktadırlar. Aynı zamanda göçmenler ev sahibi topluluktan farklı bir kültürel kimliğe, dini kimliğe ve değer sistemine sahiptirler. Bu farklı potansiyel tehdit kaynaklarının birleşimi, bireylerin göçmenlere yönelik tutumlarını ve kısıtlayıcı göç politikalarına

desteklerini etkileyebilmektedir (Esses, Hamilton ve Gaucher, 2017, s.86; Riek, Mania ve Gaertner, 2006, s.339; Canetti, Snider, Pedersen ve Hall, 2016, s.585).

Sosyal ilişkilerde hiyerarşi ilkesini benimseyen bireylerin, daha düşük hiyerarşilere sahip birey ve gruplara karşı daha olumsuz tutumlar sergiledikleri araştırmacılar tarafından kabul edilmektedir (Sidanius, 1993, s.312). Dolayısıyla daha yüksek sosyal egemenlik yönelimine sahip bireyler arasında göçmenlere yönelik olumsuz tutumlar daha fazla ortaya çıkmaktadır (Waisman ve Larsen, 2008, s.5; Louis, Duck, Terry, Schuller ve Lalonde, 2007, s.55). Sonuç olarak göçmenlere yönelik olumsuz tutumlar, göç etmeyi tehdit olarak algılamayı ve grup dışı üyelere karşı önyargıyı içeren bir dizi tutum değişkeniyle ilişkilendirilmektedir (Varela, Gonzalez, Clark, Cramer ve Crosby, 2013, s.56). Bu çalışmada Varela ve arkadaşları (2013) tarafından geliştirilmiş olan “Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeği” nin Türk kültürüne uyarlanabilmesi için Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik analizlerinin yapılarak ölçeğin psikometrik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Aynı zamanda Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeği puanları ile demografik değişkenler arasındaki ilişki istatistiksel açıdan da incelenmiştir.

YÖNTEM

Bu araştırma nicel araştırma yöntemlerine uygun olarak kesitsel tarama modeline göre desenlenmiştir. Örneklem büyük ve farklı özellikler sergileyen topluluktan oluşması durumunda kullanılan kesitsel tarama çalışmalarında betimlemesi yapılacak değişkenlere yönelik veri toplama bir seferde gerçekleştirilir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014, s.178).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Karabük Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümünde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında örneklem seçimine gidilmemiş Sosyal Hizmet bölümünde öğrenim gören 344 öğrenciye ulaşılması hedeflenmiştir. Ancak, 21 öğrencinin araştırmaya katılmak istememesi; 26 öğrencinin veri toplama aracını eksik ve hatalı doldurmasından dolayı 297 öğrenci araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarında örneklem genişliği ile ilgili farklı görüşler bulunmaktadır. Örneğin Camrey ve Lee (1992) ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarında örneklem 100 katılımcıdan oluşmasını zayıf; 200 katılımcıdan oluşmasını orta; 300 katılımcıdan oluşmasını iyi; 500 katılımcıdan oluşmasını çok iyi ve 1000 katılımcıdan oluşmasını mükemmel olarak kabul etmiştir (Akt:Yiğit, Bütüner ve Dertlioğlu, 2008:43). Goldberg ve Velicer (2006:251) bu tür çalışmalarda 500 ile 1000 arasındaki örneklem yeterli olacağını ifade etmektedir. Diğer yandan ölçek geçerlilik ve güvenilirliklerine ilişkin faktör analizi çalışmalarında örneklem sayısının madde sayısının 5, 10 ya da 15 katı şeklinde olması gerektiğine ilişkin bilgilere de rastlanmaktadır (Tavşancıl, 2002:84; Gorsuch, 1983; Bryman ve Cramer, 2001:326). Dolayısıyla bu çalışma kapsamında madde başına 15 katılımcıdan fazla olduğu için yeterli olarak kabul edilebilir.

Veri toplama

Çalışma kapsamında öncelikle araştırma formunun öğrencilere uygulanabilmesi için gerekli olan resmi izinler alınmıştır. Hazırlanmış olan araştırma formu öğrencilere sınıf ortamında uygulanmıştır. Bu doğrultuda öğrencilere öncelikle çalışmanın amacı ve önemi hakkında bilgi verilmiş, daha sonra çalışmaya katılmanın gönüllülük esasına dayalı olacağı belirtilmiştir. Bu noktada öğrenciler arasında çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul etmeyenlerin sınıftan ayrılmalarına izin verilmiştir (n=21). Çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden öğrencilere araştırma formunun nasıl doldurulması gerektiği anlatılmış ve soruları cevaplandırılmıştır. Öğrenciler araştırma formunu yaklaşık 15 – 20 dakikalık sürede doldurmuşlardır. Araştırma verileri Nisan – Mayıs 2017 tarihleri arasında yaklaşık 3 haftada toplanmıştır.

Araştırmacılar tarafından çalışmanın amacına uygun olarak hazırlanan araştırma formu iki bölümden oluşmaktadır.

Demografik Bilgi Formu: Öğrenciler hakkında genel bilgileri edinmek amacıyla cinsiyet, yaş, sınıf gibi demografik sorular yöneltilmiştir.

Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeği – GYOTO: Varela, Gonzalez, Clark, Cramer ve Crosby (2013) tarafından göçmenlere yönelik olumsuz tutumları belirlemek ve bu önyargıların etkilerini incelemek amacıyla geliştirilmiştir. Varela ve arkadaşları (2013, s.159) tarafından yapılan istatistiksel analizler sonucunda 30 maddelik tek faktörden oluşan bir ölçek oluşturulmuştur. Ancak bu ölçekte göçle ilişkili olarak yer alan 18 maddenin ölçekten çıkarılması sonucu, doğrudan doğruya göçmenlere yönelik olumsuz tutumların yer aldığı 12 madde yer almıştır. Böylece Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeği tek faktör altında toplanan 12 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 5’li Likert seçeneklerinden biri (1=Kesinlikle Katılmıyorum – 5=Kesinlikle Katılıyorum) ile değerlendirilebilen öz bildirim tarzı bir ölçektir. Varela ve arkadaşları (2013) tarafından geliştirilen GYOTO ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması 167 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. 12 maddelik ölçeğin madde toplam korelasyonları .30 ile .65 arasında değişmekte olup, Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .86 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin analizinde “SPSS for Window” ve “LISREL 8.80” istatistik programları kullanılmıştır. Anket formu ile toplanmış olan veriler “SPSS for Window” istatistik programına girildikten sonra sıklık dağılımları, ortalama ve standart sapmalar hesaplanmıştır.

Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeğinin yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla 297 katılımcıdan elde edilen verilere hem Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) hem de doğrulayıcı faktör (DFA) analizleri uygulanmıştır.

GYOTO’nin Açıklayıcı Faktör Analizinin uygulanmasında; ölçekte yer alan maddelerin öz değerinin en az “1”, maddelerin tek faktörde yer alması durumunda madde yük değerinin minimum “.45”, maddelerin iki faktörde yer alması durumunda aralarındaki madde yük değeri farkının en az “0.10” olmasına dikkat edilmiştir (Büyüköztürk, 2007, s.125).

AFA analizi sonucunda elde edilen faktör yapısının doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile model uyumu test edilmiştir. DFA model uyum analizinin gerçekleştirilmesinde literatürde yaygın kullanılan X^2 değeri, X^2/sd değeri, GFI, CFI, NFI, AGFI, RMR, SRMR ve RMSEA değerlerine bakılmıştır. Bu değerlerin literatürde yer alan “kabul edilebilir sınır” ve “mükemmel uyum sınır” değerleri ile karşılaştırmaları yapılmıştır (Şimşek, 2007, s.73; Tabachnick ve Fidell, 2007, s.723).

GYOTO ölçeğinin güvenilirlik analizleri için iç tutarlılık katsayısı, Cronbach Alfa katsayısı, iki yarı test güvenilirliği ve test-tekrar test analizleri yapılmıştır (Büyüköztürk, 2007, s.169).

BULGULAR

Araştırmaya gönüllü olarak katılan öğrencilerin %71.7’sini kız (n=213) öğrenciler, %28.3’ünü erkek (n=84) öğrenciler oluşturmaktadır. Öğrencilerin yaş ortalaması 20 (n=1.6) olup, yaş aralığı 18 ile 30 arasında değişmektedir. “20 yaş ve daha küçük” yaş grubunda yer alan öğrencilerin oranı (%61.6), “21 yaş ve daha büyük” yaş grubunda olan öğrencilerden (%38.4) yüksektir. Öğrencilerin %29.6’sı birinci sınıf, %30.6’sı ikinci sınıf, %36.0’sı üçüncü sınıf ve %3.8’i dördüncü sınıfta öğrenim görmektedir. Çalışmada aynı zamanda öğrencilere göçmenlerin yaşam koşulları hakkındaki düşünceleri sorulmuştur. Öğrenciler arasında göçmenlerin yaşam koşullarının “kötü” olduğunu düşünenlerin oranı %35.7 olup, bunu %23.9 ile “iyi”, %20.5 ile “ne iyi ne kötü”, %11.1 ile “çok iyi” ve %8.8 ile “çok kötü” olduğunu düşünenler izlemektedir (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilere İlişkin Demografik Bilgiler

Demografik Değişkenler	S	%
Cinsiyet		
Kadın	213	71,7
Erkek	84	28,3
Yaş (Ort.=20.1; S=1.6)		

20 yaş ve daha küçük	183	61,6
21 yaş ve daha büyük	114	38,4
Sınıf		
1. Sınıf	88	29,6
2. Sınıf	91	30,6
3. Sınıf	107	36,0
4. Sınıf	11	3,8
Öğrencilerin Göçmenlerin Yaşam Koşullarına İlişkin Düşünceleri		
Çok kötü	26	8,8
Kötü	106	35,7
Ne iyi ne kötü	61	20,5
İyi	71	23,9
Çok iyi	33	11,1

Kapsam ve Dil Geçerliliği:

Çalışmanın planlanma aşamasında öncelikle Jorge G. Verela ile email yoluyla iletişime geçilmiş ve Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması hakkında gerekli izinler alınmıştır. Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeğinde yer alan 12 madde öncelikle araştırmacılar tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. Aynı işlem 3 farklı İngiliz dili ve edebiyatı alanında uzman olan akademisyen tarafından yapılmıştır. Daha sonra bu çevirilerin karşılaştırılması yapılmış ve ölçek formu düzenlenmiştir. Türk kültürüne uygunluğunun sağlanması açısından çevrilen ölçek maddeleri Türk Dili ve Edebiyatı konusunda uzman olan 3 farklı akademisyen tarafından gözden geçirilmiş, hem imla bakımından hem de anlam bakımından incelenmiştir. Daha sonra farklı 3 İngiliz dilbilimcisi tarafından tekrar İngilizceye çevrilerek oluşabilecek anlam farklılıkları giderilmeye çalışılmıştır. Ölçeğin Türkçe formu hazırlandıktan sonra Ölçeğin İngilizce ve Türkçe formu iyi derecede hem İngilizce hem de Türkçe bilen 24 bireye uygulanmıştır. Bu formlardan sağlanan geri bildirimler doğrultusunda Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeğinin Türkçe formuna son şekli verilmiştir (Yurdugül, 2005).

Açımlayıcı Faktör Analizi:

Çalışmada Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeğinin faktör yapısını belirlemek amacıyla AFA analizi uygulanmıştır. Araştırmada “bağımsızlık, yorumlamada açıklık ve anlamlılık” sağlamak amacıyla eksen döndürme tekniklerinden faktör eksenlerinin konumu değiştirilmeksizin döndürülen dik (orthogonal) eksen döndürme tekniklerinden Varimax döndürme yöntemi uygulanmıştır. AFA uygulanmadan önce 297 katılımcıdan toplanan verilerin faktör analizine uygun olup olmadığını test etmek amacıyla KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) katsayısı ve Barlett Sphericity testlerine bakılmıştır. KMO katsayısının .60'dan büyük, Barlett Sphericity testinin anlamlı çıkması verilerin açımlayıcı faktör analizine uygun olduğunu gösterir. Bu çalışma kapsamında elde edilen verilerin KMO katsayısı .91 olarak hesaplanmıştır. Barlett Sphericity test değeri ($X^2=1049.364$; $sd=55$; $p<0.001$) anlamlı bulunmuştur. KMO katsayısının ve Barlett Sphericity testlerinin literatürde belirtilen değerlerle uyumlu çıkması verilerin AFA için uygun olduklarını ve verilerin normal dağılım gösterdiklerini ifade etmektedir (Büyüköztürk, 2007:126).

Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeğine uygulanan açımlayıcı faktör analizi (AFA) sonucunda ölçeğin Türkçe formunun da Varela ve arkadaşları (2013) tarafından belirlenen orijinal form ile paralellik gösterdiği saptanmıştır. Buna göre GYOTO'nin orijinal formunda olduğu gibi özdeğeri 1'in üzerinde olan (4.754) tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu görülmüştür. Tek faktörlü bu yapı toplam varyansın %43.2'sini açıklamaktadır. Aynı yapıyı ölçen maddelerin tek bir faktör altında yüksek yük değerine sahip olması beklenir. Uygulanan açımlayıcı faktör analizi sonuçlarına göre ölçekte yer alan 12 maddenin yük değerlerinin .739 ile .495 arasında değiştiği belirlenmiştir (Tablo 2). Büyüköztürk'e (2007:124-125) göre tek faktörlü ölçeklerde açıklanan varyans oranının %30 ve daha yüksek olması yeterlidir. Faktör yük değerlerinin de .45 ya da daha

yüksek olması birbiriyle uyumlu yüksek düzeyde ilişki veren maddelerin oluşturduğu söylenebilir.

Tablo 2. Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeğine İlişkin Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeğinin Maddeleri	Faktör 1	Madde Toplam Korelasyonu	Madde Silindiğinde Cronbach's Alpha
4. Göçmenler kendi ülkelerinin sorunlarını Türkiye'ye getiriyorlar	,74	,66	,85
9. Göçmenler ulusal güvenlik için tehdit oluştururlar	,73	,65	,85
6. İnsanların Türkiye'ye göç etmesine izin vermek kötü bir fikirdir	,73	,62	,85
5. Göçmenler Türk vergi mükellefleri üzerinde bir yüküdür	,71	,62	,85
7. Göçmenler asla kendi ülkesine dönmek istemiyorlar	,70	,62	,85
3. Büyük gruplar halindeki göçmenler tehlikelidir	,66	,57	,86
8. Göçmenlerin kültürü(leri) Türk kültürünü zayıflatır	,64	,55	,86
11. Göçmenler vatandaşlarla karşılaştırıldığında ayrıcalıklı muamele görüyorlar.	,62	,53	,86
10. Göçmenler Türkler kadar akıllı değiller	,62	,52	,86
12. Türkiye'de çok fazla göçmen yaşamaktadır	,54	,44	,87
1. Göçmenlere yerli vatandaşlarla aynı haklar verilmelidir.	,54	,46	,86
2. Göçmenlerin kendi ülkelerinden ayrılmaları için geçerli sebepleri yoktur	,50	,402	,87
Özdeğer	4.754		
Açıklanan Varyans	43.22		
Cronbach Alfa	.82		

Doğrulayıcı Faktör Analizi

DFA önceden belirlenmiş bir yapının toplanan verilerle ne derecede doğrulandığını incelemeyi amaçlar (Seçer, 2013, s.151). Bu doğrultuda Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum ölçeğinin Türkçe formunun doğrulanıp doğrulanmadığını belirlemek için toplanan verilere doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır.

DFA analizi sonucunda elde edilen değerler, modelin yeterliliğini ortaya koymak üzere literatürde yaygın olarak kullanılan iyi uyum sınır değerleri ile karşılaştırılmıştır (Çokluk, Şekercioğlu, Büyüköztürk, 2010, s.307). DFA analizinin ilk aşamasında incelenmesi gereken ilk değer Ki-kare değeridir. Ki-kare değerinin .01'den büyük olması kabul edilebilir sınır değeri, .05'den büyük olması mükemmel uyumu gösterir. Ancak Ki-kare toplamlar üzerine kurulu bir istatistik olduğundan, tek başına değerlendirilebilecek bir istatistik değildir. Bu durumda X^2/sd değerine bakılması gerekir. Çalışmada X^2/sd ($X^2=134.19$; $sd=54$) 2.5 olarak belirlenmiştir. Ki kare/Serbestlik derecesi oranının 3'den küçük olması iyi uyumu; 3-5 arasında olması ise kabul edilebilir uyumu göstermektedir (Şimşek, 2007, s.73). X^2/sd değerinin mükemmel uyuma sahip olduğu söylenebilir. RMSEA değerinin 0.05'ten küçük olması mükemmel, 0.08'den küçük olması iyi uyuma sahip olduğunu göstermektedir. RMSEA değerinin bu çalışmada (0.071) iyi uyuma sahip olduğu ifade edilebilir. Ayrıca modelde X^2/sd ve RMSEA değerlerinin yanı sıra CFI=0.97, GFI=0.93, NFI=0.95, AGFI=0.90 iyi uyum indeksleri açısından da mükemmel uyum ve kabul edilebilir değerlere sahip olduğu bulunmuştur. RMR değeri 0.055 bulunmuştur, literatürde yaygın olarak RMR değerinin .000 ile .050 arasında mükemmel, .050 ile .080 arasında olması kabul edilebilir sınır değerleri olduğu ifade edilmektedir (Tablo 3) (Seçer, 2013, s.152; Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010, s.315; Hu ve Bentler, 1999, s.6). DFA analiz modeli iyi uyum gösterdiği için maddeler arasında herhangi bir modifikasyon yapılmasına gerek

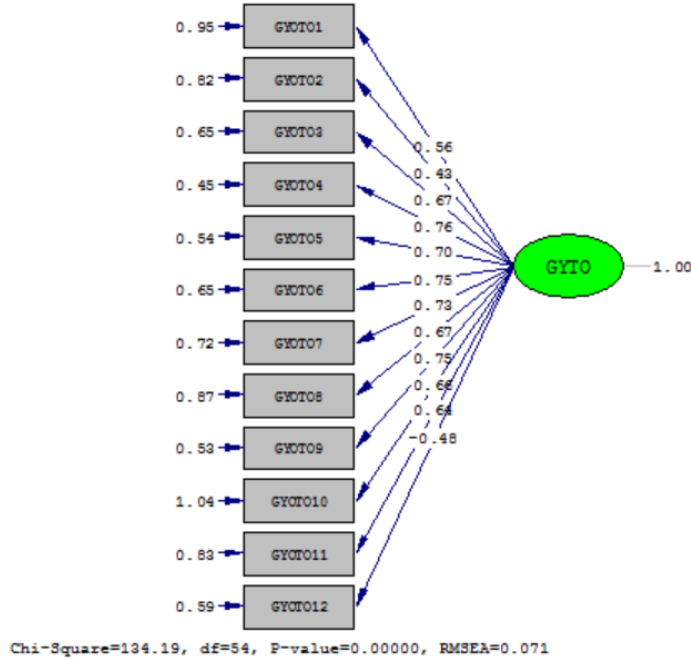
görülmemiştir. DFA analizi sonucunda elde edilmiş olan uyum değerlerinin kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu ve model veri uyumunun iyi düzeyde olduğu söylenebilir. Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeğinin (GYOTO) tek faktörlü yapısının bir model olarak doğrulandığı belirlenmiştir.

Tablo 3. Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeğinin Türkçe Formu İçin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Uyum değerleri	Kabul Edilebilir Sınır	Mükemmel Uyum Sınırı	Tek Faktörlü Model
χ^2			134.19 ***
sd			
χ^2/sd	χ^2/sd değerinin 5'den küçük olması	χ^2/sd değerinin 3'den küçük olması	134.19/54 =2.5
CFI	=.95 ve üzeri	=.97 ve üzeri	0.97
GFI	=.85 ve üzeri	=.90 ve üzeri	0.93
NFI	=.90 ve üzeri	=.95 ve üzeri	0.95
AGFI	=.85 ve üzeri	=.95 ve üzeri	0.90
RMR	=.050 ve =.080 arası	=.000 ve <.050 arası	0.055
RMSEA (%90 GA)	=.050 ve =.080 arası	=.000 ve <.050 arası	0.071 (0.056 – 0.086)

***p < 0.001

Şekil 1'de Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum ölçeğinin path diyagramı yer almaktadır. Gözlenen maddelerin hata varyansları incelendiğinde GYOTO1 (0.95) ve GYOTO10 (1.04) maddelerinin hata varyanslarının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Ancak t değerleri incelendiğinde 0.01 düzeyinde anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Yapısal eşitlik modeli analizlerinde anlamlı olmayan t değerlerinin analiz dışı bırakılması gerekmektedir. Ancak bu modelde t değerlerinin anlamlı çıkması nedeniyle herhangi bir madde işleminden çıkarılmamıştır (Şekil 1) (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010, s.304).

Şekil 1. Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeğine İlişkin Path Diagramı ve Faktör Yükleri

Güvenilirlik

Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeğinin güvenilirliğini belirlemeye yönelik olarak iç tutarlılık, madde-toplam test puanı korelasyonu, iki yarı test güvenilirliği ve test tekrar test yöntemleri kullanılmıştır. GYOTO'nun tek faktörlü yapısının Cronbach Alfa iç güvenilirlik katsayısı .81, iki yarı güvenilirliği .67, Spearman-Brown Coefficient değeri .80 ve Guttman Split-Half Coefficient değeri .79 bulunmuş olup, madde toplam test korelasyon katsayılarının .85 – .87 arasında değiştiği saptanmıştır. Ayrıca 30 gün arayla yapılan test tekrar test güvenilirlik katsayısının ise $r=.82$ olduğu bulunmuştur. Yapılan güvenilirlik analizleri sonucunda GYOTO'nun Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı, yarı test güvenilirliği, madde toplam test korelasyonları ve test tekrar test güvenilirliklerinin kabul edilebilir değer aralıklarında olduğu söylenebilir.

Çalışma kapsamında göçmenlere yönelik olumsuz tutum ölçeği ve demografik değişkenler arasındaki ilişki de incelenmiştir. Çalışmaya gönüllü olarak katılan öğrencilerin göçmenlere yönelik olumsuz tutum puan ortalamaları ile cinsiyetleri arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmaktadır ($t=2.513$; $sd=295$; $p<0.05$), erkek öğrencilerin GYOTO puan ortalamaları (Ort.=36.5; $S=8.3$), kadınların puan ortalamalarından (Ort.=34.0; $S=7.5$) daha yüksektir. Öğrencilerin göçmenlere yönelik olumsuz tutum puan ortalamaları yaş grupları açısından farklılaşmamaktadır ($t=0.862$, $sd=295$; $p>0.05$). Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf ile GYOTO puanları arasında istatistiksel olarak önemli bir ilişki yoktur ($F=0.404$; $sd=3-293$; $p>0.05$). Ancak uygulanan Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre öğrencilerin göçmenlerin yaşam koşullarına ilişkin görüşleri ile göçmenlere yönelik olumsuz tutumları arasında önemli bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir ($F=14.892$; $sd=4-292$; $p<0.05$). Öğrenciler arasında göçmenlerin yaşam koşullarının kötü durumdan iyiye doğru görüşleri değiştikçe göçmenlere yönelik olumsuz tutum puan ortalamaları da artış göstermektedir (Çok kötü: Ort.=30.7; $S=7.4$, Kötü: Ort.=31.6; $S=6.2$, Ne iyi ne kötü: Ort.=35.7; $S=7.0$, İyi: Ort.=37.5; $S=7.9$, Çok iyi: Ort.=40.2; $S=8.4$) (Tablo 4).

Tablo 4. Göçmenlere Yönelik Tutum Ölçeği ve Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı

Demografik Değişkenler	S	%	Ort.	S	İstatistiksel Test
Cinsiyet					
Kadın	213	71,7	34,0	7,5	$t=2.513$; $sd=295$; $p=.013^*$
Erkek	84	28,3	36,5	8,3	
Yaş (Ort.=20.1; S=1.6)					
20 yaş ve daha küçük	183	61,6	35,0	8,1	$t=0.862$; $sd=295$; $p=.389$
21 yaş ve daha büyük	114	38,4	34,2	7,3	
Sınıf					
1. Sınıf	88	29,6	34,9	8,7	$F=0.404$; $sd=3-293$; $p=.751$
2. Sınıf	91	30,6	35,2	7,7	
3. Sınıf	107	36,0	34,4	7,4	
4. Sınıf	11	3,8	32,8	4,7	
Öğrencilerin Göçmenlerin Yaşam Koşullarına İlişkin Düşünceleri					
Çok kötü	26	8,8	30,7	7,4	$F=14.892$; $sd=4-292$; $p=.000^{**}$
Kötü	106	35,7	31,6	6,2	
Ne iyi ne kötü	61	20,5	35,7	7,0	
İyi	71	23,9	37,5	7,9	
Çok iyi	33	11,1	40,2	8,4	

* $p<0.05$; ** $p<0.001$

TARTIŞMA

Bu çalışma kapsamında Verala ve meslektaşları (2013) tarafından yerel halkın göçmenlere yönelik olumsuz tutumlarını belirlemek için geliştirilmiş olan göçmenlere yönelik olumsuz tutum ölçeğinin Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirliğini ortaya koymak amacıyla planlanmıştır.

Göçmenlere yönelik tutumları belirlemek amacıyla geliştirilmiş olan ölçekler, genel olarak göçmenlere yönelik tutumları incelemek, etnik önyargılar, göçmenlerle ilgili beklenen yararlar, sosyal dışlanma ya da sosyal uzaklık gibi konulara odaklanmışlardır (Masso, 2008, s.307; Davidov ve Meuleman, 2012, s.763; Short ve Magaña, 2002, s.704; Onraet ve Van Hiel, 2013, s.28). Verala ve meslektaşları (2013) tarafından geliştirilmiş olan bu ölçek göçmenlere yönelik rol veya ayrıcalıkları ortaya koyan herhangi bir ifade içermediğinden göçmenlere yönelik sadece olumsuz tutumların ölçümünü sağlamaktadır.

Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeğinin Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirliğinin belirlenmesinde kapsam geçerliliği, yapı geçerliliği ve güvenilirlik analizleri gerçekleştirilmiştir. Kapsam geçerliliğinin sağlanmasına ölçek maddelerinin katılımcılar tarafından anlaşılabilir olması, hedeflenen örneklem için uygunluğu, alan uzmanları tarafından kabul edilebilir olması, maddelere ilişkin kapsam geçerlilik oranları elde edilmiş ve Türkçe formunun dil geçerliliği sağlanmıştır (Yurdugül, 2005). Ölçeğin yapı geçerliliğinin belirlenmesinde Açıklayıcı ve Doğrulamalı Faktör Analizleri birlikte kullanılmıştır. Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeğinin faktör yapısının belirlenmesi amacıyla uygulanan açıklayıcı faktör analizi sonuçları ölçeğin Varele ve meslektaşları (2013) tarafından belirlenmiş olan tek faktörlü yapıyı desteklediğini göstermektedir. Açıklayıcı faktör analizi sonuçlarına göre ölçeğin tek faktörlü bu yapısı toplam varyansın %43.22'sini açıklamaktadır. Literatürde bir ölçeğin açıklanan varyans oranının, açıklanmayan varyans oranından mutlaka yüksek olması gerektiği belirtilmektedir (Seçer, 2013, s.128). Ancak sosyal bilimlerde geliştirilen ölçek çalışmalarında açıklanan varyans oranının %40 ile %60 arasında olması yeterli kabul edilmektedir (Tavşancıl, 2010, s.112). Büyüköztürk (2007, s.125) tek faktörlü yapılarda açıklanan toplam varyans oranının %30 ve daha yüksek olmasının yeterli olarak kabul edilebileceğini ifade etmiştir. Bu durumda Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeğinin tek faktörlü yapısının açıklanan varyans oranı yeterli olarak kabul edilebilir. Tek bir faktör altında toplanan 12 maddenin madde yük değerlerinin .50 ve .74 arasında değiştiği belirlenmiştir. Maddelerin yer aldıkları faktörlerdeki yük değerlerinin yüksek olması beklenilir. Maddelerin yer aldıkları faktörlerde yüksek yük değerlerine sahip olması, maddelerin birlikte o faktörü iyi ölçtüğünü göstermektedir (Büyüköztürk, 2007, s.124). Tavşancıl (2010, s.113) bir faktör altında toplanan maddelerin yük değerlerinin .30 ve .40 arasında olmasının yeterli olarak kabul edilebileceği belirtmektedir. Tabachnick ve Fidell (2007:., s.480) ise faktör yük değerlerinin belirlenmesinde .32 ve üzeri değerlerin alınması gerektiğini belirtirken faktör yük değerlerinin belirlenmesinde araştırmacıların bakış açılarının da önemli olduğu ifade edilmektedirler. Bu çalışma kapsamında maddelerin yer aldıkları faktörlerdeki yük değerlerinin en düşük .50 olması kabul edilebilir sınırlar içinde yer aldığını göstermektedir.

Araştırmacılar tarafından uygulanan açıklayıcı faktör analizi sonuçlarına göre Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeğinin 12 maddelik formu tek bir faktör altında toplanmakta ve bu şekli ile Varela ve arkadaşları (2013) tarafından geliştirilmiş olan faktör yapısı ile benzerlik göstermektedir. DFA analizi sonucunda karşılaştırma yapılan model uyum indekslerinde, çoğu indeksin mükemmel ya da kabul edilebilir uyum değerlerine sahip olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeğinin Türkçe formunun orijinal formunda olduğu gibi AFA sonucu ortaya konulan tek faktörlü yapısının kabul edilebilir geçerliliğe sahip olduğu bulunmuştur. Bu çerçevede, GYOTO'nin 12 maddeden oluşan tek faktörlü yapısının bir model olarak iyi uyum indekslerine sahip olduğu ifade edilebilir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010, s.315).

GYOTO güvenilirliğinin belirlenmesine yönelik olarak Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısına, madde-toplam test puanı korelasyonu, iki yarı test güvenilirliği ve test tekrar test güvenilirliklerine bakılmıştır. Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeğinin Cronbach Alfa iç güvenilirlik katsayısı .81, iki yarı güvenilirliği .67, Spearman-Brown Coefficient değeri .80 Guttman Split-Half Coefficient değeri .79 bulunmuş olup, madde toplam test korelasyon katsayılarının .85 – .87 arasında değiştiği ve test tekrar test güvenilirlik katsayısının ise $r=.82$ olduğu bulunmuştur. GYOTO ölçeğinin güvenilirliğine ilişkin elde edilen bu değerlerin

literatürde yaygın olarak kullanılan güvenilirlik değerleri ile uyumlu olduğu söylenebilir (Seçer, 2013, s.171; Büyükötürk, 2007, s.170).

Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeği ve katılımcıların demografik özellikleri (cinsiyet, yaş, öğrenim görülen sınıf, göçmenlerin yaşam koşullarına ilişkin düşünceler) arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla uygulanan istatistiksel analizler sonucunda öğrencilerin göçmenlere yönelik olumsuz tutum puan ortalamaları ile cinsiyetleri arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu ($t=2.513$; $sd=295$; $p<0.05$) belirlenmiştir. Erkek öğrencilerin GYOTO puan ortalamaları, kadınların GYOTO puan ortalamalarından daha yüksektir. Bu durum özellikle bireylerin içinde yer aldıkları toplumların sosyal normlarından ve özellikle cinsiyetçi stereotiplerden etkilendiklerinin önemli bir göstergesidir. Ayrıca öğrencilerin, göçmenlerin yaşam koşullarına ilişkin görüşleri ile göçmenlere yönelik olumsuz tutumları arasında önemli bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir ($F=14.892$; $sd=4-292$; $p<0.05$). Öğrenciler arasında göçmenlerin yaşam koşullarının kötü durumdan iyiye doğru görüşleri değiştiğinde göçmenlere yönelik olumsuz tutum puan ortalamaları da artış göstermektedir. Elde edilen bu bulgular literatürde ortaya konulmuş olan fırsatlardan göçmenlerin ev sahibi toplulukta yer alan bireylere göre daha fazla yararlanabilme olanağına sahip olmaları, bireylerin göçmenlere yönelik olumsuz tutumlarını tetikleyebilmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeğinin (GYOTO) Türkçe'ye uyarlama çalışması çerçevesinde gerçekleştirilmiş olan bu çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, ölçeğin Verela ve meslektaşları (2013) tarafından geliştirilmiş olan orijinal yapısı ile paralellik göstererek tek faktörlü bir yapısının olduğu belirlenmiştir. GYOTO Türkçe formunun sahip olduğu bu psikometrik özellikleri açısından Türk toplumunda gerçekleştirilmesi planlanan çalışmalarda kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir.

Son yıllarda gittikçe artan uluslararası göçmenlere yönelik Türk toplum yapısı içinde nasıl davranıldığını anlamak önemli bir halk sağlığı ve insan hakları konusu olarak karşımıza çıkmaktadır (Verela ve Diğ. 2013). Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeğinin Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasının gerçekleştirilmesi, özellikle göçmenlere hizmet götüren ve göçmenlerle çalışan meslek elemanlarının, göçmen karşıtı duyguların örgütsel ortamlardaki etkisinin incelenmesinde yararlı olabilir. Aynı zamanda toplumsal yaşamda kültürel duyarlılığı ve göçmenlere ilişkin farkındalıkların artırılması için geliştirilecek olan müdahale yöntemlerinin etkinliğini değerlendirmede de bir araç olarak kullanılabilir.

Bu çalışmadaki en büyük sınırlılık örneklem grubudur. Yapılacak olan yeni araştırmalarda farklı sosyo-ekonomik ve kültürel özelliklere sahip örneklem grupları ile çalışılabilir. Ayrıca göçmenlere yönelik olumsuz tutumların ortaya çıkmasında etkili olabilecek çeşitli faktörlerle ilişkisi de incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, Zeynep (2012). "Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim." *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt:5, Sayı:20, 292-303.
- Bhugra, Dinesh; Becker, Matthew A. (2005). "Migration, Cultural Bereavement and Cultural Identity." *World Psychiatry* Cilt:4, Sayı:1,18-24.
- Bloemraad, Irene; Korteweg, Anna; Yurdakul, Gökçe (2008). "Citizenship and Immigration: Multiculturalism, Assimilation, and Challenges to the Nation-State." *Annual Review Sociology*, Sayı:34, 153-179.
- BM Mülteci Örgütü (2019). "UNHCR Türkiye İstatistikleri." <https://www.unhcr.org/tr/unhcr-turkiye-istatistikleri> (Erişim tarihi:05.08.2019)
- Butkus, Mindaugas; Maciulyte-Sniukiene, Alma; Matuzeviciute, Kristina; Davidaviciene, Vida (2018). "Society's Attitudes Towards Impact of Immigration: Case Of EU Countries." *Marketing and Management of Innovations*, Cilt:1, 338-352.

- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). “*Bilimsel araştırma yöntemleri.*” 17. Baskı. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Şener (2007). “*Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı.*” (8. Baskı) Pegem Yayıncılık, Ankara.
- Canetti, Daphna; Snider, Keren L. G.; Pedersen, Anna; Hall, Brain J. (2016). “Threatened or Threatening? How Ideology Shapes Asylum Seekers’ Immigration Policy Attitudes in Israel and Australia.” *Journal of Refugee Studies*, Cilt:29, Sayı:4, 583-606.
- Castles, Stephen (2010). “Understanding Global Migration: A Social Transformation Perspective.” *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Cilt:36, Sayı:10, 1565-1586.
- Cummings, Clare; Pacitto, Julia; Lauro, Diletta; Foresti, Marta (2015). “Why People Move: Understanding the Drivers and Trends of Migration to Europe.” Working Paper:430. London: Overseas Development Institute. <https://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/10157.pdf> (Erişim tarihi: 06.08.2019)
- Çetin, Turhan. (2008). “The Socio-economic Outcomes of the Last Turkish Migration (1989) From Bulgaria to Turkey.” *Turkish Studies*, Cilt:3, Sayı:7, 241-270.
- Çetin, Turhan., Kılcan, Bahadır., Güneş, Cennet & Çepni, Osman. (2015). “Examining Secondary School Students’ Perceptions of the Concept of Migration: A Qualitative Study.” *International Journal of Education*, Cilt:7, Sayı:3, 97-120.
- Çokluk, Ömay; Şekercioğlu, Güçlü; Büyüköztürk, Şener (2010). “Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik. SPSS ve LISREL Uygulamaları”. Pegem Akademi, Ankara.
- Davidov, Eldad; Meuleman, Bart (2012). “Explaining Attitudes Towards Immigration Policies in European Countries: The Role of Human Values.” *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Cilt:38, Sayı:5, 757-775.
- Davin Delia (1999). “Why People Migrate. In: Internal Migration in Contemporary China.” Palgrave Macmillan, London, pp.49-77.
- Dempster Helen; Hargrave Karen (2017). “Understanding Public Attitudes Towards Refugees and Migrants” (Chatham House, The Royal Institute of International Affairs), Working Paper:512 <https://euagenda.eu/upload/publications/untitled-92767-ea.pdf> (Erişim tarihi: 06.08.2019)
- Esses, Victoria M.; Haddock, Geoffery; Zanna, Mark P. (1993). “Values, Stereotypes and Emotions as Determinants of Intergroup Attitudes.” In D. M. Mackie & D. L. Hamilton (Eds.), *Affect, Cognition and Stereotyping: Interactive Processes in Group Perception*, (pp. 137-166), FL: Academic, Orlando.
- Esses, Victoria M.; Hamilton Leah K.; Gaucher, Danielle (2017). The Global Refugee Crisis: Empirical Evidence and Policy Implications for Improving Public Attitudes and Facilitating Refugee Resettlement. *Social Issues and Policy Review*, 11(1), 78-123.
- Esses, Victoria M.; Wagner, Ulrich; Wolf, Carina; Preiser, Matthias; Wilbur, Christopher J. (2006). “Perceptions of National Identity and Attitudes Toward Immigrants and Immigration in Canada and Germany.” *International Journal of Intercultural Relations*, Sayı:30, 653-669.
- EUROSTAT (2019). “Migration and Migrant Population Statistics.” <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/> (Erişim tarihi: 05.08.2019)
- Goldberg, R. Lewis; Velicer, F. Wayne (2006). Principles of exploratory factor analysis. In S. Strack (Ed.), “*Differentiating normal and abnormal personality.*” Second edition. New York, NY: Springer. (pp. 209-237).
- Gorsuch, L. Richard (1983). “*Factor Analysis*”. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum

- Hu, Li-tze; Bentler, Peter M. (1999). “Cutoff Criteria for Fit Indexes in Covariance Structure Analysis: Conventional Criteria Versus New Alternatives.” *Structural Equation Modeling*, Cilt:6, 1-55.
- International Organization for Migration – IOM (2017). “World Migration Report 2018.” https://www.iom.int/sites/default/files/country/docs/china/r5_world_migration_report_2018_en.pdf (Erişim tarihi:05.08.2019)
- Ipsos MORI (2017). “Global Views on Immigration and The Refugee Crisis.” London: Ipsos MORI”. https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2017-09/ipsos-global-advisor-immigration-refugee-crisis-slides_0.pdf (Erişim tarihi: 05.08.2019)
- Louis, Winnifred R.; Duck, Julie M.; Terry, Deborah J., Schuller, Regina A.; Lalonde, Richard N. (2007). “Why Do Citizens Want to Keep Refugees Out? Threats, Fairness and Hostile Norms in The Treatment of Asylum Seekers.” *European Journal of Social Psychology*, Cilt:37, 53-73.
- Masso, Anu (2008). “Lifeworlds in an Enlarged Europe: Differences in Personal Spatiality in Estonia and Sweden.” *European Societies*, Cilt:10, Sayı:2, 303-325.
- McKay, Fiona H.; Thomas, Samantha L.; Kneebone, Suzan. (2011). “It Would Be Okay If They Came Through The Proper Channels: Community Perceptions and Attitudes Toward Asylum Seekers in Australia.” *Journal of Refugee Studies*, Cilt:25, Sayı:1, 113-133.
- Nevzat Yiğiti Nevzat; Bütüner, S.Önder ; Dertlioğlu, Kübra (2008). “Öğretim Amaçlı Örütbağ Sitesi Değerlendirme Ölçeği Geliştirme.” Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED), Cilt: 2, Sayı :2, sayfa:38-51.
- Oktay, Erkan; Abar, Hayri; Eygü, Hakan; Kılıç, Cengiz; Çelik, Ali Kemal; Akyol, Kübra; Çakmak, Fatih (2017). “Potansiyel Göçün Belirleyicileri: TRA1 Alt Bölgesi Örneği.” Zafer Form Ofset Yayınevi, Erzurum.
- Onraet, Emma; Van Hiel, Alain (2013). “When Threat to Society Becomes A Threat To Oneself: Implications For Right-Wing Attitudes and Ethnic Prejudice.” *International Journal of Psychology*, Cilt:48, Sayı:1, 25-34.
- Riek, Blake M.; Mania, Eric W.; Gaertner, Samuel L. (2006). “Intergroup Threat and Outgroup Attitudes: A Meta-Analytic Review.” *Personality and Social Psychology Review*, Cilt:10, Sayı:4, 336-353.
- Schweitzer, Robert; Perkoulidis, Shelley A.; Krome, Sandra L.; Ludlow, Christopher N.; Ryan, Melanie (2005). “Attitudes towards Refugees: The Dark Side of Prejudice in Australia.” *Australian Journal of Psychology*, Cilt:57, Sayı:3, 170-179.
- Seçer, İsmail (2013). “SPSS ve LISREL ile Pratik Veri Analizi. Analiz ve Raporlaştırma.” Anı Yayınları, Ankara.
- Short, Robert; Magaña, Lisa (2002). “Political Rhetoric, Immigration Attitudes, and Contemporary Prejudice: A Mexican American Dilemma.” *The Journal of Social Psychology*, Cilt:142, Sayı:6, 701-712.
- Sidanius, Jim (1993). “The Interface Between Racism and Sexism.” *Journal of Psychology*, Cilt:127, Sayı:3, 311-322.
- Şimşek, Ömer F. (2007). “Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş Temel İlkeler ve LISREL Uygulamaları.” Ekinoks, Ankara:
- Tabachnick, Barbara G.; Fidell, Linda S. (2007). “Using Multivariate Statistics (Sixth Edition)” Pearson International Edition.
- Tavşancıl, Ezel (2002), Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi, Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Tavşancıl, Ezel (2010). “Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi.” Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- TÜİK (2019). “Uluslararası Göç İstatistikleri, 2018” <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30711> (Erişim tarihi: 05.08.2019)
- Varela, Jorge G.; Gonzalez, Ernie; Clark; John W. Cramer, Robert J., Crosby, James W. (2013). “Development and Preliminary Validation of the Negative Attitude Toward Immigrants Scale.” *Journal of Latina/o Psychology*, Cilt:1, Sayı:3, 155-170.
- Waisman, Gisela; Larsen, Birthe (2008). “Do Attitudes Towards Immigrants Matter?” Stockholm University, Copenhagen School of Business. https://www.su.se/polopoly_fs/1.55351.1321514452!/SULCISWP2008_5.pdf (Erişim tarihi: 08.08.2019)
- Ward, Colleen; Masgoret, Anne-Marie (2008). Attitudes Toward Immigrants, Immigration, and Multiculturalism in New Zealand: A Social Psychological Analysis. *International Migration Review*, Cilt:42, Sayı:1, 227-248.
- Yurdugül, Halil (2005). “Ölçek Geliştirme Çalışmalarında Kapsam Geçerliği için Kapsam Geçerlik İndekslerinin Kullanılması.” XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli. <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~yurdugul/3/indir/PamukkaleBildiri.pdf> (Erişim tarihi: 05.08.2019)

Research Article

Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeğinin Türkçe Geçerlilik Güvenirliliği

The Validity And Reliability Study Of The Turkish Version Of Negative Attitude Toward Immigrants Scale

Gülay GÜNAY Prof. Dr., Karabük Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, KARABÜK, ggunay@karabuk.edu.tr	Ali Fuat ERSOY Prof. Dr., Karabük Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, KARABÜK alifuatersoy@karabuk.edu.tr	Ayfer AYDINER BOYLU Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Aile ve Tüketici Bilimleri Bölümü, ANKARA ayfer_boylu@hotmail.com	Cengiz KILIÇ Dr. Öğretim Üyesi, Atatürk Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, ERZURUM cengiz.kilic@atauni.edu.tr
--	---	--	--

Extensive Summary

Introduction

Within the framework of globalization, economic and political change and transformation, a significant proportion of the world's population has been involved in the migration process due to different reasons for the last 20 years. These changes and developments have caused migration to become a global problem. The increase in migration rates has led to the emergence of cultural, ethnic and social discrepancies and conflicts between the migrants and the host communities living in new settlements.

In addition to new opportunities and facilities for migrants, the migration process leads to problems in adapting to a new social life such as a new place, living conditions, finding a job, language problems and cultural differences. On the other hand, the host communities living in the emigrated areas may cause some problems related to living in the same environment as the migrants (Bloemraad, Korteweg ve Yurdakul, 2008:157; Schweitzer, Perkoulidis, Krome, Ludlow ve Ryan, 2005:172; Ward ve Masgoret, 2008:229; Esses, Wagner, Wolf, Preiserb ve Wilbur, 2006:656). This situation may cause intercultural conflicts, communication barriers and discrepancies over time (Castles, 2010, p.1577). Understanding attitudes towards refugees and immigrants in host communities is becoming increasingly important for those working on these issues (Dempster and Hargrave, 2017, p.6; Esses, Hamilton and Gaucher, 2017, p.79).

In this study, it was aimed to investigate the psychometric properties of the Negative Attitude toward Immigrant Scale developed by Varela et al. (2013) of the Turkish validity and reliability analyzes for adaptation to Turkish culture

Method

This research was designed according to cross-sectional scanning model in accordance with quantitative research methods. In case the sample consists of a large and diverse group, data collection for the variables to be described in cross-sectional screening studies is performed at one time (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz and Demirel, 2014, p.178).

Sample

The study group of the study consists of students studying at Karabük University Social Services Department. Within the scope of the study, it was aimed to reach 344 students studying in the Social Work Department. However, 21 students did not want to participate in the research; The study group consisted of 297 students because 26 students completed the data collection tool.

Instruments

The questionnaire form consists of two parts.

Demographic Information Form: It consists of questions such as gender, age, class and department in order to obtain general information about the students.

The Negative Attitude toward Immigrants Scale - NATIS: It was developed by Varela, Gonzalez, Clark, Cramer and Crosby (2013) to determine negative attitudes towards immigrants and to examine the effects of these prejudices. The scale consists of total 12 items collected under a single factor. The scale is a self-report scale that can be evaluated with 5 Likert options (1=Strongly Disagree – 5=Strongly Agree). The validity and reliability study of the scale developed by Varela et al. (2013) was conducted with 167 university students. The item total correlations of the 12-item scale ranged from .30 to .65, and the Cronbach alpha internal consistency coefficient was found to be .86.

Data Analysis

“SPSS for Window” and “LISREL 8.80” statistical programs were used in the analysis of the data obtained within the scope of the research.

In order to determine the construct validity of the The Negative Attitude toward Immigrants Scale, exploratory factor (EFA) and confirmatory factor (CFA) analyzes were applied to the data obtained from 297 participants.

For the reliability analyzes of the scale, internal consistency coefficient, Cronbach Alpha coefficient, two half-test reliability and test-retest analyzes were performed (Büyüköztürk, 2007: 169).

Results

71.7 percent of the participants were female and 28.3% were male students. The average age of the students is 20 and the age range is between 18 and 30 years. 29.6% of the students are freshmen, 30.6% are sophomore, 36.0% are junior and 3.8% are senior.

Content Validity:

At the planning stage of the study, the necessary permissions were obtained for the adaptation of the scale to Turkish. The 12 items in the NATIS were first translated into Turkish by the researchers. The same process was carried out by 3 academicians who specialized in English language and literature. Then, these translations were compared and the scale form was arranged.

The English and Turkish version of the NATIS was administered to 24 individuals who were expert in both English and Turkish. In the light of the feedback provided from these forms, the Turkish form of the scale was completed.

Exploratory Factor Analysis:

Before the AFA application, KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) coefficient and Barlett Sphericity tests were used to test whether the data collected from 297 participants were suitable for factor analysis. KMO coefficient of the data obtained in the study was calculated as .91. Barlett Sphericity test value ($X^2= 1049.364$; $sd=55$; $p <0.001$) was found to be significant. The KMO coefficient and Barlett Sphericity tests are consistent with the values stated in the literature, indicating that the data are suitable for EFA and the data show normal distribution.

As a result of the exploratory factor analysis (EFA) applied to the NATIS, it was seen that the Turkish form of the scale was in parallel with the original form determined by Varela et al. (2013). The single factor structure explains 43.2% of the total variance. Substances measuring the same structure are expected to have a high load value under a single factor. According to the results of exploratory factor analysis, the load values of 12 items in the scale ranged between .739 and .495.

Confirmatory Factor Analysis

The values obtained as a result of the CFA analysis were compared with the well-fit limit values commonly used in the literature to demonstrate the adequacy of the model (Çokluk, Şekercioğlu, Büyüköztürk, 2010, p.307). The first value to be examined in the first stage of the DFA analysis is the Chi-square value. If the chi-square value is greater than .01, the acceptable limit value is greater than .05, which indicates a perfect fit. In the study, X^2/sd ($X^2=134.19$; $sd=54$) was determined to be 2.5. Chi square/degree of freedom ratio is less than 3 good fit. The fact that it is between 3-5 indicates acceptable harmony (Şimşek, 2007, p.79). The X^2/sd value can be said to have a perfect fit. The RMSEA value is less than 0.05, it is excellent, and less than 0.08, it shows a good fit. RMSEA value in this study (0.071) can be expressed as having good agreement. In addition, X^2/sd and RMSEA values as well as CFI=0.97, GFI= .93, NFI=0.95, AGFI=0.90 in terms of good fit indices were found to have excellent fit and acceptable values (Seçer, 2013, p.152; Çokluk, Şekercioğlu and Büyüköztürk, 2010, p. 315). As a result of the CFA analysis, it was determined that the single factor structure of the scale was confirmed as a model.

The Cronbach Alpha internal reliability coefficient of the one-factor structure of NATIS was .81, the two half reliability was .67, the Spearman-Brown Coefficient value was .80 and the Guttman Split-Half Coefficient value was .79 and the item total correlation coefficients were between .85 - .87. In addition, the test-retest reliability coefficient was found to be $r=.82$ at 30-day intervals. As a result of the reliability analyzes, it can be said that the Cronbach Alpha internal consistency coefficient, split-half test reliability, item total test correlations and test-retest reliability were within acceptable value ranges.

Discussion

According to the exploratory factor analysis conducted by the researchers, the 12-item form of the Negative Attitude towards Immigrants Scale is collected under a single factor and is similar to the factor structure developed by Varela et al. (2013). As a result of the CFA analysis, most of the indices have excellent or acceptable fit values in the model fit indexes. In this context, the Turkish version of the Negative Attitude towards Immigrants Scale was found to be acceptable as well as the one-factor structure revealed by the EFA. In this framework, it can be stated that the one-factor structure of NATIS, which has 12 items, has good fit indices as a model (Çokluk, Şekercioğlu & Büyüköztürk, 2010, p.315).

At the same time, it can be said that the obtained values regarding the reliability of the scale are compatible with the commonly used reliability values in the literature (Seçer, 2013, p.171; Büyüköztürk, 2007, p.170).

Understanding how international immigrants are treated in the Turkish community structure has become an important public health and human rights issue in recent years (Verela et al., 2013). The validity and reliability study of the Turkish version of the Negative Attitude towards Immigrants Scale can be useful in examining the effects of anti-immigrant emotions on the organizational environment of professionals, who work with immigrants and who work with immigrants. It can also be used as a tool for assessing the effectiveness of interventions to improve cultural awareness and awareness of immigrants in social life.